

ریشه‌های اقتصادی حمایت روس‌ها از ادامه جنگ اوکراین

یکاترینا کوربان گالیف
تحلیلگر امور اوراسیا

جامعه‌شناسان می‌توانند دلایل زیادی را برای حمایت شهروندان روسیه از ولادیمیر پوتین و دولت او ارائه کنند اما شکی در این نیست که در حال حاضر اکثریت مردم روسیه از دولت پوتین حمایت می‌کنند. دلایلی که در این خصوص مطرح می‌شود عمدتاً شامل اشاره به پروپاگاندا، کرملین، کنترل رسانه و افکار عمومی از طریق کنترل اطلاعات و این باور که روس‌ها رویای زندگی در یک کشور ابرقدرت را در سر می‌پروراندند، می‌شود.

این دلایل و فاکتورها مهم هستند اما واقعیت این است که پارامترهای دیگری نیز تأثیرگذار هستند. روس‌ها کاملاً در این تصمیم که از پوتین حمایت کنند، منفعت خود را در نظر گرفته‌اند و افزایش درآمد‌ها در برخی مناطق فقیرنشین از جمله نشانه‌های این مسئله است.

اقتصاد روسیه در سال ۲۰۲۳ رشد ۳/۶ درصدی را به ثبت رساند اما این آمار به تنهایی گویای وضعیت نیست. در گزارش مالیاتی سالانه روسیه، تفاوت‌ها به نسبت سال ۲۰۲۱ کاملاً محسوس است. مالیات اخذشده از مناطق مختلف در روسیه به‌طور قابل توجهی افزایش یافته و این نشان می‌دهد که درآمد آن‌ها به‌طور چشمگیری بیشتر شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها - به‌ویژه تغییر در درآمد سرانه - در دو سال جنگ نیز نشان می‌دهد که سودمندان اصلی مناطقی هستند که حمایت مالی از آن‌ها در طول جنگ تشدید شده و عمده آن‌ها در مناطق مرکزی روسیه، منطقه ولگا و اورال، و همچنین برخی مناطق از شرق این کشور از فقیرترین‌ها به حساب می‌آمدند. بسیاری از این مناطق پتانسیل صنعتی قابل توجهی داشتند و حالا با شروع جنگ روسیه علیه اوکراین و افزایش سفارش‌ها و تولیدات نظامی روسیه رشد زیادی را در تولید و همچنین درآمد تجربه کرده‌اند.

هرچند برخی صنایع روسیه از این وضعیت آسیب دیده‌اند و مهم‌تر از آن پتانسیل صادراتی خود را به دلیل تحریم‌ها از دست داده‌اند اما سیل نقدینگی به برخی مناطق جاری شده و باعث شده است که بخشی از توده مردم در روسیه از نظر اقتصادی خود را در وضعیت بهتری نسبت به شرایط پیش از جنگ ببینند.

اخیراً یک نظرسنجی تجاری نشان داد که فعالیت در بخش تولید روسیه در ماه مارس با سریع‌ترین نرخ در نزدیک به ۱۸ سال اخیر گسترش یافته است زیرا تجارت گذشته رشد کرده است. شاخص مدیران خرید جهانی برای تولید روسیه از ۵۴/۷ در فوریه به ۵۵/۷ در ماه مارس افزایش یافت. احیای این بخش از ماه‌های اولیه درگیری روسیه به اوکراین تا حد زیادی به تقاضای داخلی بستگی دارد زیرا برخی از بازارها از روسیه دوری کرده‌اند.

مسکو به‌ویژه در بخش تولید هزینه‌های زیادی می‌کند و پول نقد را به بخش دفاعی وارد می‌کند تا تولید نظامی را افزایش دهد. داده‌ها همچنین نشان داد که صنعت دفاعی در ماه فوریه رشد شدیدی نسبت به پیش‌بینی‌ها در تولید صنعتی داشته است.

صندوق بین‌المللی پول نیز در جدیدترین گزارش خود اعلام کرد که انتظار می‌رود روسیه در سال ۲۰۲۴ رشد ۳/۲ درصدی داشته باشد که از نرخ‌های پیش‌بینی شده آمریکا (۲/۷ درصد)، انگلیس (۰/۵ درصد)، آلمان (۰/۲ درصد) و فرانسه (۰/۲ درصد) بیشتر است.

این نشان می‌دهد مردم روسیه همچنان به حمایت از پوتین و جنگ اوکراین ادامه خواهند داد چراکه یک دلیل ساده اما منطقی برای آن‌ها وجود دارد: این به نفع آنهاست.

مردی که تسلیم نمی‌شود

درباره یحیی سنوار رهبر حماس در غزه که اسرائیل را به خوبی می‌شناسد

محمدحسین لطف‌الهی
خبرنگار گروه بین‌الملل

دسامبر ۲۰۲۲، یحیی سنوار، رئیس دفتر سیاسی حماس در نوار غزه طی یک سخنرانی در جمع تعداد زیادی از ساکنان غزه به اسرائیلی‌ها هشدار داد که به سراغ آن‌ها خواهد آمد: «به سراغ شما می‌آیم. اگر خدا بخواهد، با سیلی خروشان به سراغ شما می‌آیم. با طوفانی بی‌پایان از مبارزان به سراغ شما می‌آیم». کمتر از ۱۰ ماه بعد، در ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، هزاران نفر از نیروهای نظامی حماس توانستند از حصارهای امنیتی نوار غزه عبور کرده و با رساندن خود به روستاهای اسرائیلی‌نشین یکی از بدترین شکست‌های نظامی را از زمان تشکیل اسرائیل به تل‌آویو تحمیل کنند. در فاصله کوتاهی پس از این غافلگیری امنیتی و نظامی بزرگ، یوآو گالانت، وزیر دفاع کابینه نتانیاهو درباره یحیی سنوار گفت که «اوقفط مدت محدودی زنده خواهد بود» و سایر مقام‌ها و رسانه‌های اسرائیلی نیز در

توصیف او عبارت «مرده متحرک» را به کار بستند تا مشخص شود که سنوار یکی از اصلی‌ترین اهداف اسرائیل خواهد بود. با گذشت بیش از ۶ ماه از آغاز حمله نظامی اسرائیل به غزه، نتهن‌ها اهدافی چون «نابودی حماس» و «آزادسازی گروگان‌ها» محقق نشده بلکه ارتش اسرائیل در دستیابی به سنوار هم‌تاکم بوده است. اما ابراهیم یحیی سنوار، ۶۱ ساله کیست، چه گذشته‌ای را از سر گذرانده و چه ویژگی‌هایی دارد که تا این اندازه برای اسرائیل مهم به نظر می‌رسد؟

▼ خانوادہ‌ای زخم‌خورده از «نکبت»

یحیی سنوار سال ۱۹۶۲ در کمپ پناهندگان خان یونس به دنیا آمد. خان یونس منطقه‌ای در نوار غزه است که در آن زمان و تا قبل از جنگ ۱۹۶۷ اعراب و اسرائیل تحت حاکمیت مصر قرار داشت. خانواده پدری او در طول دورانی که اعراب به آن «نکبة» یا «نکبت» می‌گفتند مجبور شده بودند از شهر المجدل خارج شوند و به نوار غزه بروند. صدها هزار نفر از فلسطینی‌ها در دوره «نکبت» از خانه‌های خود آواره شدند و در حالی که اغلب خانه، زمین و دارایی‌هایی داشتند، در نهایت زندگی سخت، فقیرانه و پر از محرومیت را در اردوگاه‌های پناهندگی گذراندند. اسرائیل بعدها نام این شهر را به «اشکلون» تغییر داد.

زمانی که اسرائیل در سال ۱۹۶۷ توانست اعراب را شکست دهد و منطقه نوار غزه را به اشغال خود دریاورد، سنوار تنها ۵ سال داشت. هم‌زمان او می‌گویند هر بار که سنوار می‌خواهد از اشغالگری اسرائیل صحبت کند به روزهایی بازمی‌گردد که کودکی سختی را در کمپ پناهندگان می‌گذراند و خانواده او باید برای زنده نگه داشتن سنوار و خواهران و برادرانش می‌جنگیدند.

تجربه زیستن در سایه اشغالگری اسرائیلی‌ها باعث شد سنوار که در سال‌های بعد نیز زخم‌های عمیقی از اسرائیلی‌ها خورد، در دشمنی با اسرائیل پافشاری بیشتری نسبت به برخی هم‌دوره‌ای‌های خود داشته باشد.

▼ انتفاضه‌نازندان اسرائیل

سنوار دوره دبیرستان و دانشگاه را در غزه گذراند و در سال ۱۹۸۲ با مدرک لیسانس در رشته ادبیات عربی از دانشگاه غزه فارغ‌التحصیل شد. به گفته دوستان و نزدیکانش او در دوره دانشجویی مشارکت زیادی در فعالیت‌های سیاسی و اعتراضی داشت و با جریان‌های ملی‌گرای فلسطینی و جریان‌های اسلامی ارتباط گرفته بود.

در سال ۱۹۸۵ یعنی در دوره‌ای که جنبش حماس تأسیس نشده بود، سنوار نهاد کوچکی به نام «المجد» را تأسیس کرد که هدفی مشخص داشت. این سازمان کوچک تلاش می‌کرد فلسطینی‌هایی که با اسرائیل همکاری کرده و اطلاعات جنبش‌های فلسطینی را در اختیار اسرائیلی‌ها قرار می‌دادند، شناسایی کند و در مرحله بعد آن‌ها را هدف قرار دهد.

با تأسیس حماس در سال ۱۹۸۷، المجد در ساختار اطلاعاتی حماس ادغام شد. سنوار جوان در آن زمان با شیخ احمد یاسین یکی از مؤسسان حماس روابط نزدیکی داشت و او را «راهنما» و «دوست» خود می‌نامید. بسیاری از مورخین می‌گویند شیخ احمد یاسین تأثیر بسیاری در سنوار داشت و این تأثیر هنوز هم در تصمیمات و تفکر سنوار قابل مشاهده است. شیخ احمد یاسین در سال ۲۰۰۴ توسط اسرائیل ترور شد.

روایت‌هایی که از این دوره از زندگی سنوار وجود دارد می‌گوید او در فعالیت‌های مربوط به انتفاضه اول بسیار فعال بود. در اعتراضات شرکت می‌کرد، در عملیات‌های اطلاعاتی حماس شرکت می‌کرد و یک لحظه از تلاش در این مسیر دست بر نمی‌داشت. یحیی سنوار که پیشتر یک بار در سال ۱۹۸۲ در دوره دانشجویی از سوی اسرائیلی‌ها بازداشت شده بود، در سال ۱۹۸۸ یک بار دیگر بازداشت شد. او چند هفته‌ای بازداشت بود و پس از آزادی به فعالیت‌های خود ادامه داد. چند ماه بعد اسرائیلی‌ها یک بار دیگر سنوار را بازداشت کردند اما این بار او به اتهام قتل ۴ فلسطینی، از سوی دادگاهی در اسرائیل به حبس ابد محکوم شد و به زندان افتاد.

براساس داده‌هایی که در منابع رسمی حماس وجود دارد، یکی دیگر از فعالیت‌های عمده سنوار در دوره پیش از بازداشت

آخر، استخدام نیرو برای سرویس اطلاعاتی حماس بود. میشل کوبی، بازجوی اسرائیلی ششین‌بت (سرویس اطلاعات داخلی اسرائیل) که مدعی است بیش از ۱۵۰ ساعت در زندان از یحیی سنوار بازجویی کرده، درباره او به روزنامه واشنگتن‌پست گفته است: «من مردی را دیدم که بسیار باهوش بود و به هر کاری که انجام داده بود، عمیقاً باور داشت.» کوبی در مصاحبه‌ای دیگر می‌گوید: «اولین پاسخ و واکنش سنوار به این حکم، آغاز یادگیری زبان عبری بود. او تمام کتاب‌هایی که درباره شخصیت‌های تأثیرگذار اسرائیل و جنبش صهیونیست‌نظیر مناخیم‌بگین، ولادیمیر ژابوتینسکی و اسحاق رابین نوشته شده بود، خواند. می‌توانم بگویم او در زندان از پایین تا بالای ما را یاد گرفت.»

شخصیت سنوار به‌گونه‌ای بود که روزنامه فایننشال تایمز سال ۲۰۲۳ بخشی از یک گزارش سرویس‌های اطلاعاتی اسرائیل درباره شخصیت سنوار را که در دوره زندانی بودن او نوشته شد، منتشر کرد. در این گزارش آمده است: «او مقتدر و با نفوذ است. در زندان مورد قبول اکثر زندانیان است. استقامات بسیار بالایی دارد، توانایی حيله‌گری، دستکاری روانی و حفظ راز حتی در زندان را داراست و می‌تواند جمعیت زیادی را رهبری کند.»

سرهنگ بتی لاهات، مسئول بازنشسته اطلاعات زندان‌های اسرائیل در مصاحبه‌ای پیرامون رفتارهای سنوار در زندان گفته است: «او از وقت‌های آزادش برای یادگیری تا حد توان استفاده می‌کرد. او تلاش می‌کرد تا درباره اسرائیل و ذهنیت اسرائیلی‌ها بیشتر و بیشتر یاد بگیرد. او وقتش را صرف شناخت دشمنش کرد. هر روز روزنامه‌های اسرائیلی را می‌خواند و خیلی روان هم به عبری صحبت می‌کرد.»

یک بازجوی دیگر ششین‌بت که از او با نام «باری» نام برده شده، سنوار را فردی «نترس» توصیف کرده که در مدت زندان تماماً به جمع‌آوری اطلاعات مشغول بود. روزنامه واشنگتن‌پست نوشته است که «در زمان انتفاضه دوم، او رهبر زندانیان وابسته به حماس در زندان بود و اعتصاب‌های گسترده‌ای را به راه انداخت تا بتواند به برخی خواسته‌هایش در زندان برسد و شرایط را برای اسرائیل سخت کند.»

▼ یک زندانی در برابر ۱۰۰۰ زندانی

یحیی سنوار به ۴ بار حبس ابد محکوم شده بود و روی کاغذ آزادی او ممکن به نظر نمی‌رسید اما مجموعه‌ای از تحولات و یک عملیات حماس که به اسیر شدن یک سرباز اسرائیلی منجر شد، همه چیز را تغییر داد.

۲۵ ژوئن ۲۰۰۶، نیروهای حماس در عملیاتی که محمد سنوار، از فرماندهان نظامی حماس و برادر کوچکتر یحیی سنوار در آن نقش داشت، گیلاد شالیت، یک سرباز اسرائیلی را اسیر و به داخل نوار غزه منتقل کردند. شالیت برای ۵ سال در نوار غزه زندانی بود و سرانجام طی توافق تبادل زندانیان میان دولت اسرائیل به نخست‌وزیری بنیامین نتانیاهو و حماس در سال ۲۰۱۱ در ازای آزادی ۱۰۲۷ زندانی فلسطینی آزاد شد.

ارشدترین و مشهورترین زندانی که در آن زمان از زندان‌های اسرائیل رهایی یافت، یحیی سنوار بود که به نوار غزه بازگشت.

▼ بالارفتن از نردبان قدرت

سنوار که با تجربه زیاد از مواجهه با اسرائیلی‌ها و با دانش زیاد زبانی و سیاسی از اسرائیل به غزه بازمی‌گشت در زمان آزادی ۴۹ سال سن داشت و آماده بود که خیلی زود به رده‌های ارشد رهبری حماس برسد.

او در زمان بازگشت محبوبیت زیادی میان مردم غزه داشت و خیلی زود توانست پله‌های ترقی را در درون ساختار حماس طی کند و به رده‌های ارشد فرماندهی و رهبری سیاسی در این گروه برسد. سنوار در یکی از اولین سخنرانی‌ها پس از آزادی از زندان‌های اسرائیل خواستار اقدامات فوری حماس برای آزادی باقی زندانیان فلسطینی در بند اسرائیل شد: «آزادسازی زندانیان و شیوه‌هایی که برای این امر می‌توان استفاده کرد باید خیلی زود به یک برنامه عملی برای حماس تبدیل شود.» او که سال‌ها زندانی بود و از رنج زندانیان آگاهی داشت به این مسئله متعهد ماند و بعدها نیز از جمله در ۱۷ اکتبر از اسیر کردن اسرائیلی‌ها برای مبادله آن‌ها با زندانیان فلسطینی به‌عنوان یک راه برای آزادسازی فلسطینی‌ها استفاده کرد.

برخی تحلیلگران که سال‌ها فعالیت‌های حماس را دنبال کرده‌اند معتقدند با اضافه شدن سنوار به رده‌های بالای ساختار سیاسی حماس، این گروه تغییرات زیادی داشت و فاصله میان فرماندهان نظامی و فرماندهان سیاسی بسیار کمتر از قبل شد. ۶ سال پس از آزادی، سنوار در سال ۲۰۱۷ با تصدی مقام رئیس دفتر سیاسی حماس در نوار غزه به ارشدترین مقام حماس در غزه تبدیل شد و براساس یک مصاحبه او با الجزیره، وعده داد که نوار غزه سیاست «مقاومت صلح‌آمیز و مردمی» را در پیش خواهد گرفت. او در سال ۲۰۲۱، برای یک دوره ۴ ساله دیگر به‌عنوان رئیس دفتر سیاسی حماس در غزه انتخاب شد و دست کم تا سال ۲۰۲۴ در این مقام باقی ماند.

سنوار در طی سال‌های رهبری حماس در غزه یکی از منتقدین جدی محمود عباس، رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین به شمار می‌رفت و بارها به انتقاد از عباس پرداخت. او در یکی از مهم‌ترین سخنرانی‌هایش در سال ۲۰۲۳، در مراسم سی‌وپنجمین سالگرد تأسیس حماس جملاتی بسیار کلیدی بر زبان آورد. سنوار تأکید کرد: «ما باید به مقاومت در کرانه باختری شانس برای شعله‌ور شدن بدهیم.» او همچنین پیش‌بینی کرد در سال ۲۰۲۳ و پس از روی کار آمدن یکی از